

**Felmérés a hitelezési vezetők körében, a bankok hitelezési gyakorlatának
vizsgálatára**
Az első három felmérés összesített eredményének ismertetése

*Az elemzést készítette: Bethlendi András
Pénzügyi Stabilitási Főosztály*

A Magyar Nemzeti Bank 2003 elején indította el a bankok vállalati és háztartási hitelezésének jobb megértését szolgáló, féléves gyakoriságú kérdőíves felmérését, „Felmérés a hitelezési vezetők körében, a bankok hitelezési gyakorlatának vizsgálatára” néven, röviden a Hitelezési felmérést. Ezt 2003 nyarán, illetve 2004 elején egy-egy újabb felmérés követte. Elemzési célra legalább három adatpontot tartottunk szükségnek, ezért ebben a kezdeti szakaszban az eredményeket nem publikáltunk, a tapasztalatok alapján kisebb módosításokat hajtottunk végre kérdőíven.

Jelen tanulmány az első három felmérés összesített eredményeit ismerteti. A vállalati kérdőív összevont eredményei a 2. számú, a háztartási kérdőív pedig a 4. számú mellékletben található. A felmérésben részt vevő bankok vállalati és háztartási szegmensekben meglévő összesített hitelállományát és piaci részesedét az 1. és a 3. számú melléklet tartalmazza. Az eredmények bemutatásánál mindkét fő hitelezési szegmensben – vállalati, háztartási – követjük a rájuk vonatkozó kérdőívek szerkezetét. A változások, folyamatok okainak vizsgálatánál a banki vezetők válaszait ismertetjük és nem a saját szakértői véleményünket. Azt igyekszünk feltárni, hogy a megkérdezettek hogyan látják, értékelik a piaci folyamatokat, illetve a vezetők és a tulajdonosok helyzetértékelése alapján a bankok hogyan alakítják stratégiájukat és azon belül hitelezési politikájukat. Az egyedi, mikro-szintű válaszok aggregálásával kívánjuk meghatározni, hogy merre is tart a piac. Az elemzésben 2002 I. félévének hitelkínálati és -keresleti jellemzőit tekintjük kiindulási időszaknak, a jelzett változások, változtatások ettől az időszaktól kezdve kumulálódnak. A visszatekintő kérdések az éppen lezárult félévre irányulnak (tényadatok). A jelzett változásokat, változtatásokat mindig az azt megelőző félévhez képest jelenítjük meg. Az előretekintő kérdések a lezárult félévet – ez a viszonyítási alap – követő félévre vonatkoznak (várakozások, tervek). A változás jelzésére a válaszadók százalékában kifejezett ún. *nettó változás mutatót* használjuk. Ezt úgy kapjuk, hogy a változást jelzők számából levonjuk az ellenkező előjelű változást jelzők számát, és ezt elosztjuk az összes válaszadó számával (a válaszok súlyozatlanul szerepelnek).¹

¹ Nettó változás = szigorítást / növekedést / erősödést jelentők a válaszadók százalékában - enyhítést / csökkenést / gyengülést jelentők válaszadók százalékában.

1. Vállalati hitelek piaca

1.1. Vállalati hitelek üzleti célú ingatlanhitelek nélkül

(2. számú melléklet első kilenc kérdése, hét bank válaszolta meg)

A vállalati hitelezés piacát differenciált folyamatok jellemzik, a különböző méret szerinti hitelszegmensek tendenciái jelentős eltérést mutatnak. *A bankok hitelezési hajlandósága töretlen, minden vállalati méretszegmensben nettó módon² folyamatosan növekedett*, egyetlen bank sem jelzett csökkenést az elmúlt másfél évben.

Nagyvállalatok

A 2002 II. és 2003 II. féléve között terjedő másfél év során a bankok a nagyvállalati hitelképességi standardjaikat³ nettó módon félévről félévre szigorították. 2003 folyamán a nettó változást kifejező tényadatok azonosak a megelőző félévi előrejelzésekkel. (1. számú ábra.) A 2002 II. és 2003. II. féléve közötti időszakban a hitelnyújtási feltételek⁴ nagy részére is a szigorítás volt a jellemző, a bankok leginkább a kockázatosabb hitelekre felszámított prémiumon szigorítottak (növelték) illetve kívántak szigorítani. Ez utóbbi egyébként a két másik méretkategóriában is megfigyelhető volt. Az általánosnak tekinthető szigorítás alól valamelyest kivétel a hitel, vagy hitelkeret maximálás nagyságára vonatkozó feltétel, itt 2002 II. és 2003 I. félévében nettó 14,3%-os enyhítést jeleztek (növelték a hitel/hitelkeret összeget)⁵, és 2003 II. félévére is ennek folytatását vetítették előre. 2003 második félévében azonban a tényadatok már szigorítást mutattak. (2. számú ábra.) Általában ennek a nominális feltételnek a megítélése nem teljesen egyértelmű, ugyanis ha a bank reálértelemben, vagy kockázati szempontból változatlanul kívánja hagyni hitelezési politikáját, akkor az infláció, illetve a gazdasági növekedés miatt emelnie kell a hitel/hitelkeret maximálásának nagyságán. 2003 második félévében a standardok és a feltételek változtatásainak eredőjeként szigorítást jelző bankok száma a korábbi ötről, illetve négyről kettőre csökkent, ami arra utal, hogy a szigorítás mértéke aggregát szinten csökkenhetett. 2004 első félévére összesítve az előző félévinél nettó módon többen jeleztek előre szigorítást a standardokban (14,3%-ról 42,9%-ra emelkedett) és a feltételekben. Az elmúlt három félév során a szigorításban a romló iparág-specifikus problémák, kedvezőtlenebb gazdasági kilátások, illetve az alacsony jövedelmezőség (ez utóbbit mutatja az árfeltételek szigorítása, illetve tervezett

² A hitelezési hajlandóság esetében „jelentősen/valamelyest növekedett - jelentősen/valamelyest csökkent” jelentők a válaszadók százalékában.

³ A bank hitelezési politikája alapján kialakított hitelképességi standardok egy olyan belső kritériumrendszert alkotnak, mely meghatározza, hogy mely ügyfeleknek (ágazat, terület, méret, pénzügyi mutatók stb. szerint besorolás alapján) és milyen típusú hitelt (fedezett, fedezetlen, beruházási, folyószámla stb.) nyújtanak. A kérdőív ezeknek a változását kívánja felmérni. Beleértve azt az esetet is, amikor a bank a már meglévő hitelezési politikájának érvényesítésén, alkalmazásán változtat (pl.: következetesebben érvényesíti azt).

⁴ A bank és az ügyfél közötti konkrét megállapodása alapján, a bank csak milyen feltételek mellett nyújtja a hitelt. A feltételek két részre oszthatóak árjellegű feltételek (hitel/hitelkeret nyújtásáért felszámított díj(ak), hitelkamat és a forrásköltségek közötti spread, kockázatosabb hiteleken lévő prémium) és nem ár jellegű feltételek (hitel/hitelkeret maximális nagysága, adós kötelezettségvállalásai, fedezeti követelmények).

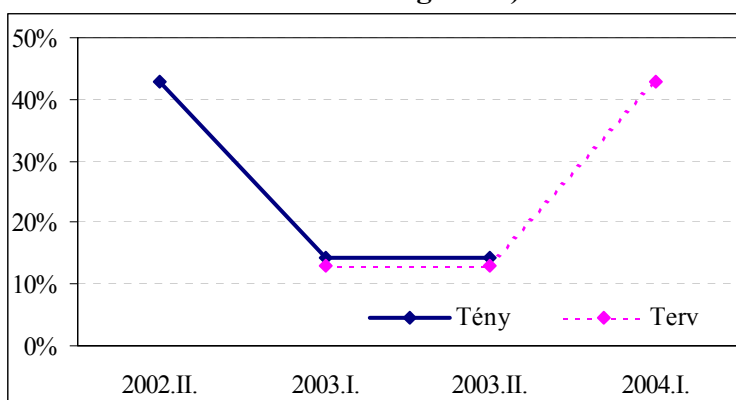
⁵ 2002 II. félévében még egyes bankok az árazásban is enyhítettek.

szigorítása is) *játszották a fő szerepet*. A bankok kockázatvállalási hajlandósága is csökkenést mutat.

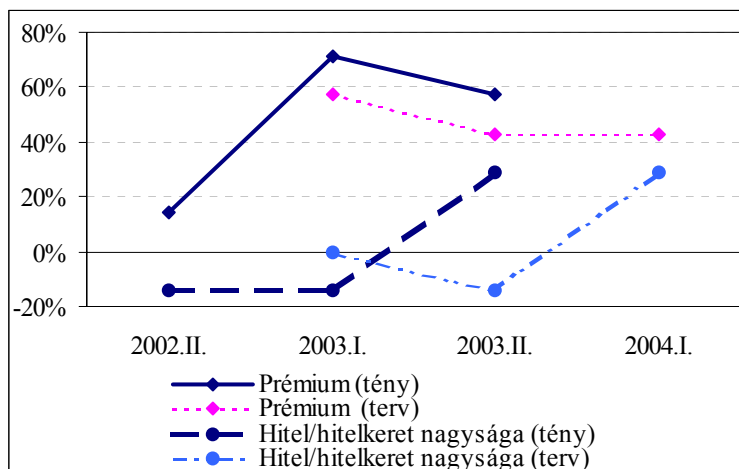
A makrogazdasági környezet romlásával párhuzamosan általában növekednek a hitelezés kockázatai és csökken a bankok kockázati étvágya, ami a standardok szigorításához vezet. A kérdőív szerint a jelzett szigorítás valószínűleg nem egyszerűen a hitelkínálat általános visszafogását jelenti, ugyanis a hitelezési hajlandóság még mindig a növekedés irányába mutat, és a *verseny továbbra is nagyon intenzív*. Ez utóbbit támasztja alá, hogy a standardok és feltételek szigorításában szerepet játszó lehetséges tényezők közül 2003 folyamán a bankok nem tartották fontosnak a kevésbé agresszív piaci versenyt, és 2002 II. félévére is csak egy bank jelölte meg ezt valamelyest jelentős okként. Ezek alapján a *nagyvállalati szegmens továbbra is kiemelt célpiacként szerepel* a bankoknál. *A szigorítás inkább minőségi változásban jelenik meg, igyekeznek jobban differenciálni az ügyfelek között, hangsúlyozottabbá válik a kockázatalapú árazás, a megfelelő szintű jövedelmezőség elérése*. A korábbi agresszív piacszerzés helyett a bankok már nem mindenáron ragaszkodnak egy-egy ügyfél megszerzéséhez, megtartásához. A rendhagyó 2003. januári-márciusi likviditásbőséget a bankok többsége átmenetinek ítélte és emiatt nem növelték hitelezési aktivitásukat.

2002 és 2003 második féléve között a válaszadó bankok összességében a *hitelkereslet növekedésének fokozott* – a várttól valamelyest nagyobb mértékű – *gyengülését tapasztalták*, míg az elmúlt félévben véleményük szerint a hitelkereslet növekedése már meg is állt. (3. számú ábra.) A válaszok alapján keresletet a finanszírozási igények növekedése húzta. Azok, akik gyengébb keresletet észleltek, ennek okát a finanszírozási igények közül leginkább a tárgyi eszközökbe irányuló befektetések visszaesésében látták. A 2004 I. félévére *nettó módon* a bankok – igaz kis mértékben – a nagyvállalati *hiteligények növekedésére számítanak*.

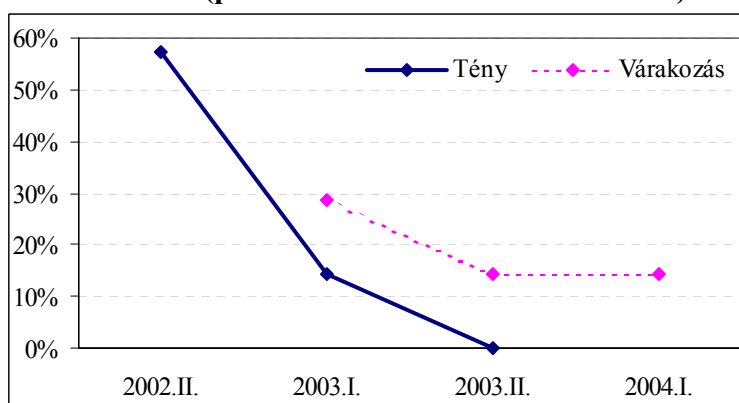
1. számú ábra A nem pénzügyi nagyvállalatok hitel/hitelkeret kérelmeinek elfogadásához szükséges hitelképességi standardok változása (pozitív nettó változás = szigorítás)

2. számú ábra: Kockázatosabb hiteleken lévő prémiumra, valamint a hitel/hitelkeret maximális nagyságára vonatkozó feltételek változása (pozitív nettó változás = szigorítás)

3. számú ábra: A nem pénzügyi nagyvállalatok hitelek/hitelkeretek iránti kereslete (pozitív nettó változás = növekedés)

Kis- és középvállalatok (kkv)

A kis- és középvállalati (kkv) szegmenst a nettó éves árbevétel alapján kettéválasztottuk: kis- és mikro-vállalat, valamint középvállalat kategóriákra. Az első felmérésben még ettől eltérően szegmentáltunk: mikro-vállalat, valamint kis- és középvállalat⁶, ezért az adatsor 2003 I. félévétől értelmezhető. A banki vezetők pontos információkkal csak a bankjuk által használt méretkategóriákban rendelkeznek, ettől a kérdőív kitöltésekor nehezen, vagy egyáltalán nem tudnak elvonatkoztatni. Ezért a válaszok nem alkalmasak arra, hogy az általunk megadott pontos méretkategóriában értelmezzük őket, így a tágabb értelmű, kisebb és nagyobb kkv kategóriákat használjuk. Továbbá meg kell jegyeznünk, hogy a válaszadó vezetők a kérdőív kitöltésekor minden vállalati méretkategóriában (a nagyvállalatban is) a keresletváltozás lehetséges okai közül a különböző indíttatású finanszírozási igények (készlet, követelés-állomány, befektetés tárgyi eszközökbe), valamint az egyéb forrás

⁶ Az első felmérésben a törvény szerinti definíciókat használtuk, azaz nemcsak az árbevétel, hanem a mérlegfőösszeg és a foglalkoztatottak számát is figyelembe vettük a kategorizálásnál. Az első felmérés során felmértük a bankok vállalati méret szerinti kategorizálásának szempontjait, mely szinte kizárólag az árbevétel volt, ez alapján válaszolták meg a kérdéseket. A törvény a mikro- és a kisvállalatok között egyedül a foglalkoztatottság alapján végez differenciálást (árbevétel alapján nem tesz különbséget), mivel bankok e szempont szerint nem csoportosítanak, ezért egybevitük ezt a két kategóriát.

változása (saját forrás, más bankok stb.) között – mivel nem gyűjtenek ilyen aggregát adatokat – nehezen tudnak differenciálni. A fentiek miatt az eredményeket bizonyos fenntartásokkal kell kezelni.

Állományi adatok alapján a kkv-hitelezés dinamikus növekedése 2001 folyamán indult meg. *A kkv-k felé történő fokozatos nyitás* háttérében egyrészt a szegmens csökkenő kockázata (azon kkv-k, amelyek a 90-es években talpon maradtak, már viszonylag stabilabban működnek), másrészt a magasabb jövedelmezőség reménye, és nem utolsósorban a különböző állami támogatások⁷ állnak. Korábban e körben nagyon szigorú hitelezési standardokat és hitelnyújtási feltételeket alkalmaztak a bankok, így a vállalkozók csak egy nagyon kis része tudott hitelhez jutni⁸. A piac felé fordulás még 2003 folyamán is folytatódott, a kkv hitelezési hajlandóság nagyon jelentős arányban – jóval a nagyvállalati mértéket meghaladóan – növekedett.

Nagyobb kkv-k

A piacnyitás a nagyobb kkv-k esetében korábban kezdődött, ugyanis 2003 folyamán már a szigorítás vált jellemzővé. A standardok és feltételek változtatásainak eredő hatására szigorítást jelző bankok száma mindkét félévben kettővel meghaladta az enyhítést jelzőkét. Az egyre szigorodó feltételek közül kiemelendő a kockázatosabb hitelekre felszámított prémium, amelyet a válaszadók több mint fele mindkét félévben szigorított (növelt). 2004 I. félévében is legtöbbször ezt a feltételt kívánják szigorítani. *A szigorításban a kedvezőtlenebb gazdasági kilátások, romló iparág-specifikus problémák mellett a bankok likviditási helyzetének romlása is jelentős szerepet játszott.* Ebben a szegmensben, amely több banknál cél (target) ügyfélkörre vált, 2003 folyamán a bankok valószínűsíthetően már nem igyekeztek a hitelezés lazításával ügyfeleket szerezni, a jövedelmezőségi és kockázati szempontok nagyobb hangsúlyt kapnak. 2004 I. félévben a bankok standardjaikon nettó módon már enyhítést terveznek, azonban feltételek terén – a hitel/hitelkeret maximális összegének kivételével – szigorítani kívánnak.

2003 folyamán a nagyobb kkv-k hitelkeresletét a banki vezetők összességében folyamatosan növekvőnek találták. Véleményük szerint ennek háttérében elsősorban a bővülő finanszírozási szükségletek állnak. 2004 I. félévére vonatkozóan a keresletben nettó módon további növekedést várnak.

Kisebb kkv-k

A kisebb kkv-k esetében a nagyobb kockázat miatt egy szigorúbb bázisról indult és valamivel később kezdődött az enyhítési folyamat, amely 2003 II. félévében - 2003 I. félévéhez hasonlóan – bár kisebb mértékben, de tovább folytatódott. A standardok és feltételek változtatásának összevont hatása alapján 5-ről 3-ra csökkent az enyhítést és 1-ről 2-re nőtt a szigorítást jelentők száma. A másik két vállalati részpiacra vonatkozó megállapítás, vagyis a kockázatosabb hitelekre felszámított prémium növelésének szándéka (szigorítás) az általánosnak mondható enyhítés ellenére itt is megjelenik. A 2003 folyamán végzett enyhítést a bankok elsősorban az erősödő versennyel magyarázták, míg a szigorítást a nagyobb kkv-kal megegyezően indokolták. 2004 I. félévében a bankok standardjaikon nettó módon további enyhítést terveznek, azonban hitelezési feltételek terén – hitel/hitelkeret maximális összegének kivételével – a szigorítani kívánnak.

⁷ Széchenyi kártya, Európa hitel, stb.

⁸ Az ezredfordulón a kis- és mikrovállalati ügyfeleknek pár százaléka kapott csak hitelt.

A banki vezetők a nagyobb kkv-hoz hasonlóan, a kisebbek esetében is *folyamatosan* növekvőnek érzékelték a hitelkeresletet. Ehhez 2003 I. félévben a bővülő finanszírozási igények, míg 2003 II. félévben a növekvő finanszírozási szükségletek és csökkenő egyéb forráslehetőségek azonos módon járultak hozzá. A válaszoló banki vezetők a kereslet további növekedésére számítanak 2004 I. félévben is.

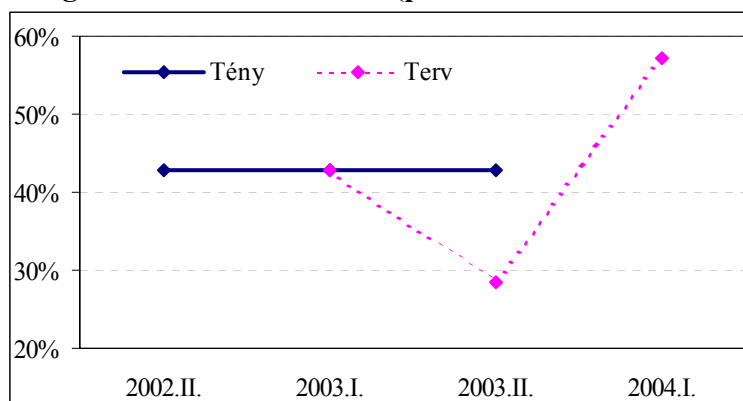
1.2. Üzleti célú ingatlanhitelek

(2. számú melléklet 10-15. kérdése, hét válaszadó bank)

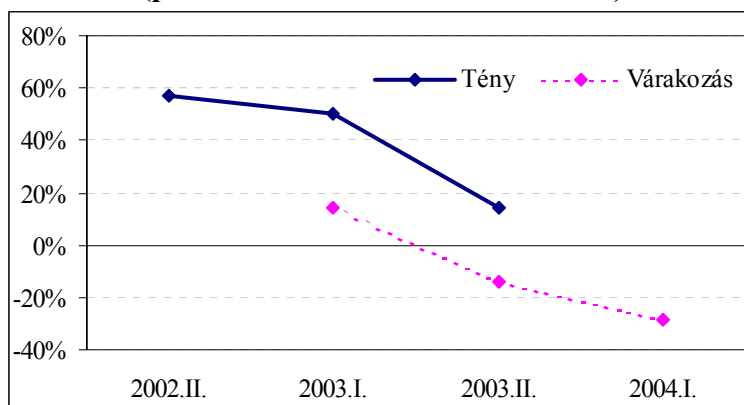
A 2002 II. félévében tapasztalt nettó emelkedés után, 2003 mindkét félévében a hitelezési hajlandóság nettó módon közel változatlan maradt. *Egyedül csak ezen a vállalati részpiacra voltak olyan bankok, amelyek a hitelezési hajlandóság csökkenését jelezték.* Mindhárom felmérésben ugyanolyan mértékben, a nagyvállalati hitelezést is meghaladóan jelezték szigorítást a bankok az üzleti célú ingatlanhitelek standardjain. A 2003 II. félévére nettó módon jelentett szigorítás pedig meghaladta a korábbi terveiket. (4. számú ábra) A szigorítás *legfőbb okai az iparág-specifikus problémák súlyosabbá válása, illetve az ingatlanárak alakulására irányuló aggodalmak* voltak. Ezek mellett egyes bankok csökkenő kockázati étvágya is hozzájárult a szigorításhoz. *2004 I. félévben öt bank további szigorítást tervez, míg csak egy kíván elmozdulni az enyhítés irányába. Összességében a kiindulási időszakhoz (2002 I. félév) képest a bankok jobban megválogatják, hogy mely projekteket hitelezik.*

2003 közepétől a bankok a hazai projekthitelek piacának telítődésre számítanak, azaz nettó módon a kereslet csökkenését várják. (5. számú ábra) *2003 II. félévében ez még nem következett be.* Elsősorban a lakásépítési projektek nem várt ütemű növekedésének köszönhetően a kereslet bár csökkenő ütemben, de tovább növekedett. *2004 I. félévére a válaszadók – a korábbi várakozásukhoz hasonlóan - a kereslet csökkenésére számítanak.*

4. számú ábra: Az üzleti célú ingatlan-hitelkérelmek elfogadásához szükséges hitelképességi standardok változása (pozitív nettó változás = szigorítás)

**5. számú ábra: Az üzleti célú ingatlanhitelek iránti kereslet
(pozitív nettó változás = növekedés)**

**1.3. A különböző iparágak hitelkockázati megítélésének változása
(2. számú melléklet 16. kérdés)**

(1=jelentősen kockázatosabbá vált, 2=valamelyest kockázatosabbá vált, 3=közel változatlan maradt, 4=valamelyest biztonságosabbá vált, 5=jelentősen biztonságosabbá vált)

	2003.II.		2003.I.		2002.II.	
	Válaszadók száma	Átlagos osztályzat	Válaszadók száma	Átlagos osztályzat	Válaszadók száma	Átlagos osztályzat
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás	7	2,4	7	2,3	7	3,1
Feldolgozó ipar	7	2,3	7	2,4	7	2,4
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	7	3,0	7	3,0	7	3,1
Építőipar	7	2,4	7	2,9	7	2,7
Kereskedelem, javítás	7	3,1	6	3,5	7	3,3
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	7	2,7	7	1,9	6	2,3
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	7	2,9	7	3,1	7	2,7
Pénzügyi tevékenység, ingatlanügyek, gazdasági szolgáltatás	7	2,9	7	2,7	7	2,7

A 2002 II. félévétől 2003 II. félévéig tartó időszakban az iparág csoportok többségének hitelkockázati megítélése romlott, ez jól tükrözi a makrogazdasági környezet romlását. A legjobban a feldolgozóipar és az idegenforgalom kockázati megítélése romlott, mindkettő elsősorban külső okokra vezethető vissza. A válaszadó bankok véleménye szerint a feldolgozóipart a fő exportfelvevő piacok stagnálása vetette vissza, valamint az első két félévben az erős forint is gyengítette az iparág eredményességét. Az idegenforgalomra a világméretű iparági recesszió nyomta rá a bélyegét, de a feldolgozóiparhoz hasonlóan az erős forint rájuk is kedvezőtlenül hatott. 2003 folyamán a bankok a mezőgazdaság és az építőipar kockázatait is növekvőnek látták. Többen aggodalmuknak adtak hangot, hogy a hazai mezőgazdasági vállalkozások versenyképesek tudnak-e maradni az EU-csatlakozás után. Tartós javulást a vizsgált időszakban egyedül a kereskedelem megítélése mutatott.

2. Háztartási hitelek piaca

2.1. Lakáshitelek

(4. számú melléklet első tíz kérdése⁹)

A 2002 júliusától 2003 decemberéig tartó időszakban a lakáshitelek piacának nagy léptékű fejlődése elsősorban az állami lakástámogatási rendszernek köszönhető. *A támogatási rendszer, illetve annak megváltoztatásával kapcsolatos várakozások és maguk a változtatások¹⁰* – melyeket itt most nem ismertetünk – *nagyban befolyásolták mind a keresleti, mind a kínálati oldal alakulását* (ár, hitelezési standardok, hitelnyújtási feltételek egy része). Az államilag meghatározott feltételek miatt a bankok közötti verseny relatíve korlátozott volt ezen a piacon. Az állami beavatkozás miatt ebben a szegmensben nem érdemes összevetni a várt és a tény válaszokat, ezért nem is ábrázoljuk őket.

A 2002 II. és 2003 I. félévére vonatkozó felmérések szerint a bankok hitelezési hajlandóságának növekedése nettó módon magas százalékos értéket mutatott, azonban az utóbbi félévben ez megtorpant, már csak egy bank jelzett növekedést. A bankok 2003 II. félévében – az ezt megelőző két félévtől eltérően – nettó módon már nem enyhítették tovább hitelezési standardjaikat. A hitelnyújtási feltételeik¹¹ többségén 2002 II. félévében még nettó módon enyhítettek, 2003 I. félévében gyakorlatilag közel változatlanul hagyták őket, míg 2003 II. félévében – a spread kivételével – pedig már szigorítottak rajtuk. A szigorításban egyértelműen a támogatási rendszer megváltoztatása játszott a fő szerepet. 2004 I. félévre a bankok a legutóbbi (2003. decemberi) szabályozási változtatás következményeként nettó módon további szigorítást terveznek. Az államilag támogatott és a piaci kamatozású konstrukcióknál is az újonnan folyósított hitelek átlagos hitel / hitelbiztosítéki érték (HB) arány továbbra is alacsony, valamint ezek eloszlása az alacsony hitel / HB arány felé ferdül.

Az új hitelkérelmek darabszáma alapján a kereslet 2002 második és 2003 első félévében rendkívüli¹² módon növekedett, 2003 második félévében erős maradt, de az előző féléves magas szinthez képest már alig emelkedett tovább. A keresleti oldalt is a szabályozási környezet, leginkább a szabályozás szigorításától való félelem határozta meg. Elsősorban a támogatási feltételek már említett legutóbbi változtatásának hatására a bankok az előző félévhez képest a kereslet visszaesésére számítanak.

A bankok válaszai alapján 2002 második félévében, illetve a 2003 első féléves stagnálás után 2003 második félévében nettó módon a lakásárak nominálisan valamelyest emelkedtek. Bár a válaszadók hangsúlyozták, hogy ezen a téren jelentős egyenlőtlenségek vannak a különböző szegmensekben (Budapest-vidék, luxus-

⁹ A 2003 II. félévére vonatkozó felmérést hat bank válaszolta meg, az ezt megelőző két kérdőívre pedig hét bank válaszolt.

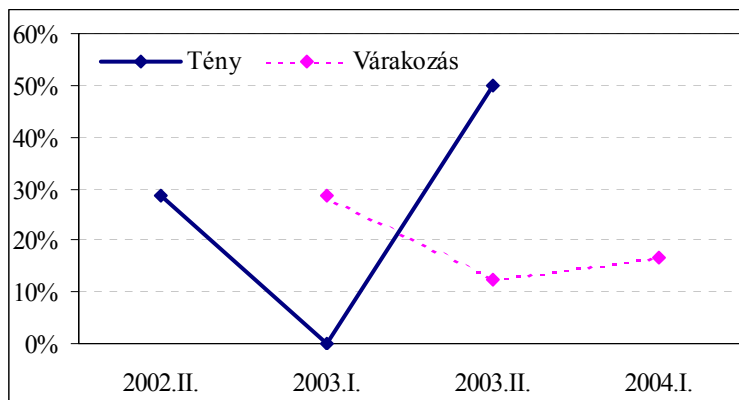
¹⁰ A felmérés szempontjából “szerencsés”, hogy a támogatási rendeletet érintő változtatások mindig a vizsgált időszak végére estek (2003. június, december), így ezek hatása jól megfigyelhető.

¹¹ Nem ár jelleműek: maximális lejárat, minimális önrész, havi törlesztőrészlet / havi jövedelem maximális aránya, maximális hitel / hitelbiztosítási érték arány; árjelleműek: hitelkamat és a forrásköltségek közötti spread (beleértve a kamatbevétel/ráfördítést érintő állami támogatásokat is), hitelfolyósításért felszámított díj(ak).

¹² Majdnem mindegyik bank erősödést jelzett, és ezen belül főleg a “jelentősen erősebb” választ jelölték meg.

átlagos, nagy-kis méretű, családi-panel stb. lakások). A következő félévre vonatkozóan többen (3) jeleztek enyhe árnövekedést, mint árcsökkenést (2). (6. számú ábra) Az eddigi felmérésekből kiderült, hogy az üzletágvezetők – megfelelő adatbázisok hiányában – a finomabb ármozgásokat nem tudják pontosan megítélni, illetve nagyon nehéz az egyes lakástípusok eltérő áralakulásának aggregálása.

**6. számú ábra: A lakásárak nominális alakulása
(pozitív nettó változás = növekedés)**

2.2. Fogyasztási hitelek

(4. számú melléklet 11-15. kérdése¹³)

Ezen a hitelezési részpiacon *félévről félévre a válaszadók egyre nagyobb százaléka* – 2003 II. félévére már a hétből öten – *jelzett hitelezési hajlandóság-növekedést*. Ez két okból is *összefügghet a lakáshitelek piacán tapasztalhatókkal*, ahol a hajlandóság és a keresletnövekedés nettó módon értékelve gyakorlatilag már stagnál. A lakáshitelek korábban feltételezhetően egy bizonyos kiszorítási hatással jártak a fogyasztási hitelekre nézve, illetve a lakáshitelek iránti kereslet növekedését időben valamelyest késleltetve követi a fogyasztási hitelek keresletének élénkülése (mert pl. a megvásárolt lakást be kívánják bútorozni). 2002 II. félévében a bankok nagy része még szigorított a fogyasztási hitelek feltételein¹⁴, hitelképességi standardjain, de 2003 folyamán – bár a tervezettől kevesebben – *már az enyhítést végzők voltak többségben*. (7. számú ábra) A standardokhoz hasonlóan a *hitelfeltételek többsége nettó módon 2002 II. félévében még szigorodást mutatott*, azonban 2003 I. félévében a feltételek nagyobbik részén *enyhítettek*, 2003 II. félévében a feltételek összességében *közél változatlanok* maradtak. A feltételek közül egyedül a hitel/hitelkeret maximális összege jelzett nettó módon folyamatos növekedést (enyhítést). A vállalati hitelezésnél a hitel/hitelkeret összegének alakulására említettek közül a fogyasztási hitelekre vonatkozóan analógiát vonhatunk le: a jelentős nominális béremelkedés változatlan kockázati szintet feltételezve a hitel/hitelkeret maximális összegének növelésének irányába hat. A bankok a *hitelezés enyhítését elsősorban az erősödő*

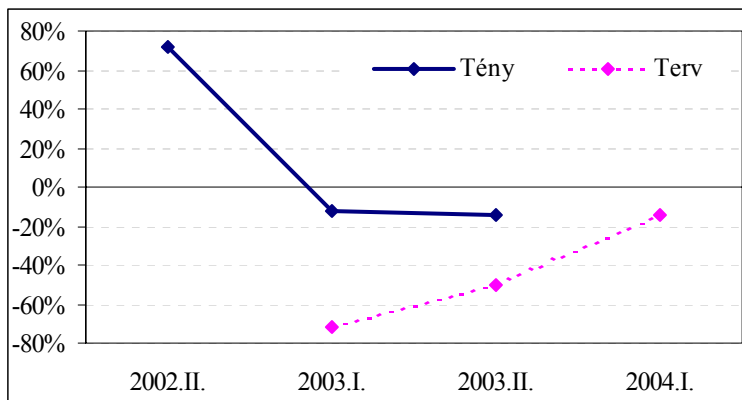
¹³ A 2003 II. és 2002 II. félévére vonatkozó felmérésre hét, a 2003 I. félévére pedig nyolc bank válaszolt.

¹⁴ Nem ár jellegűek: hitel/hitelkeret összege, minimális önrész, havi törlesztőrészlet / havi jövedelem maximális aránya, minimálisan megkövetelt hitelképességi szint; árjellegűek: hitelkamat és a forrásköltségek közötti, hitelfolyósításért felszámított díj(ak).

verseny (banki és nem banki) *miatti kényszerrel indokolták*. A következő félévre nettó módon *további enyhítést jeleztek* a bankok.

A bankvezetők szerint ez a piac még komoly növekedési potenciállal rendelkezik, amit az is alátámaszt, hogy az elmúlt másfél évben a kereslet növekedését nettó módon – bár a várakozásoktól valamennyire elmaradva – egyre több bank jelezte. Többségük a következő félévben is a kereslet további növekedésére számít. (8. számú ábra)

7. számú ábra: A fogyasztási hitelkérelmek elfogadásához szükséges hitelképességi standardok alakulása (pozitív nettó változás = szigorodás)

8. számú ábra: A fogyasztási hitelek iránti kereslet alakulása (pozitív nettó változás = növekedés)

